

11.6.2018

Eduskunnan sosiaali- ja terveystoimikunnalle

HE 52/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveystoimien tuottamisesta

Eduskunnan sosiaali- terveystoimikunta on pyytänyt Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry:ltä lausuntoa sosiaali- ja terveystoimien tuottamisesta annetusta hallituksen esityksestä. Lausunnossaan Kuluttajaliitto keskittyy palveluita käyttävien asiakkaiden oikeuksiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa julkisen ja yksityisen palvelutuotannon vaatimukset ja valvonta ovat tällä hetkellä erilaisia. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen uudelleen rakentuminen maakunta- ja soteuudistuksen myötä edellyttää myös palvelun tuottajien toimintaedellytysten uudelleen arviointia. Kuluttajaliitto pitää tätä uudelleenarviointia perusteltuna, mutta pitää ongelmallisen sitä, että sote-palvelujen asiakkaiden oikeuksia koskeva sääntely puuttuu hallituksen esityksestä kokonaan.

Tällä hetkellä kuluttajansuojalainasäädäntöä sovelletaan yksityisiin terveystoimeluihin sekä palvelusetelillä hankittuihin terveystoimeluihin. Lainsäädännön ei kuitenkaan kata läheskään kaikkia keskeisiä asioita, vaan suuri osa niistä jää kuluttajansuojan ja sopimusoikeuden yleisten periaatteiden varaan. Julkiset palvelut ovat kokonaan kuluttajansuojan ulkopuolella. Terveystoimien käyttäjien oikeusturva vaihtelee tällä hetkellä palveluntuottajasta riippuen.

Käsillä olevassa eikä asiakkaan valinnanvapautta koskevassa hallituksen esityksessä ole lainkaan asiakkaan suoja koskevia säännöksiä. Käsillä oleva hallituksen esitys koskee sekä valinnanvapauden piirissä olevia että muita sosiaali- ja terveystoimilaita. On selvää, että palvelunkäyttäjien kokonaan itse maksamat palvelut kuuluvat kuluttajansuojan piiriin. Yksityisten, kaupallisesti toimivien palveluntuottajien tuottamien valinnanvapauden piiriin kuuluvien palvelujen osalta tilanne on tulkinnanvarainen. Se, että palvelut rahoitetaan kokonaan tai suurimmalta osin verovaroin ja palvelun käyttäjän maksettavaksi jää vain maakunnan veloittama asiakasmaksu, puoltaa näkemystä, jonka mukaan myös yksityisten palveluntarjoajien palvelut jäisivät kuluttajansuojan ulkopuolelle. Toisaalta esimerkiksi lääketoimien, joissa vasti-

11.6.2018

ke tulee kokonaan yhteiskunnan varoista, sovelletaan kuluttajansuojalakea. Samoin pääosin julkisin varoin kustannetut julkisen liikenteen palvelut ovat kuluttajansuojan piirissä.

Kuluttajaliitto katsoo, että palvelunkäyttäjien oikeudet valinnanvapauden piiriin kuuluvien sote-palveluiden osalta jäävät tulkinnanvaraisiksi ja epäselviksi. Tämän vuoksi valinnanvapaus tarvitsee tuekseen vahvan ja laajan asiakkaansuojan. Tämä asiakkaansuoja tulee kirjoittaa selkeästi lainsäädäntöön – joko valinnanvapaus- tai palveluntuottaja- taikka yleiseen kuluttajansuojalainsäädäntöön. On tärkeää, että kaikkiin sote-palveluihin sovelletaan kuluttajansuojan periaatteita riippumatta siitä tuottaako palvelut julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin palveluntuottaja taikka hankkiiko palvelunkäyttäjä palvelut erikseen vai yhdistettynä kuluttajansuojan piiriin kuuluviin lisäpalveluihin taikka maksaako palvelunkäyttäjä ne itse kokonaan tai osittain tai saako hän ne maksutta.

Oikeusministeriö on juuri käynnistämässä kuluttajansuojasäädösten uudistamista valmistelevan työryhmän toimintaa. Yksi työryhmän tehtävistä on valmistella säännökset asiakkaan oikeuksista henkilöön kohdistuvien palvelujen (mukaan lukien sosiaali- ja terveyspalvelut) virhe- ja viivästystilanteissa. Samassa yhteydessä on tarkoitus myös arvioida, miltä osin valmisteltavat säännökset soveltuvat asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveyspalveluissa annettavan lain soveltamisalaan kuuluvaan palveluntarjontaan ja miltä osin niiden osalta tarvitaan erityissääntelyä.

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry

Juha Beurling
Pääsihteeri